

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Філософський факультет
Кафедра теоретичної і практичної філософії імені професора Й.Б. Шада

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи
Олександр ГОЛОВКО

_____ 2022 р.
“ _____ ”

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Філософія доби Відродження
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
галузь знань:	03 гуманітарні науки
спеціальність:	033 – філософія
освітньо-професійна програма:	філософія
спеціалізація:	
від дисципліни:	обов’язкова
факультет:	філософський

2022 / 2023 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету

Протокол № 5 від 24 червня 2022 року.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Шильман М., кандидат філософських наук, доцент кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й. Б. Шада

Програму схвалено на засіданні кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й.Б. Шада

Протокол № 12 від 10 червня 2022 року

Завідувач кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й.Б. Шада

_____ Олег ПЕРЕПЕЛИЦЯ

Програму погоджено з гарантом освітньої програми

Гарант освітньої програми

_____ Володимир ПРОКОПЕНКО

Програму погоджено методичною комісією філософського факультету
Протокол № 10 від 15 червня 2022 року

Голова методичної комісії філософського факультету

_____ Сергій ГОЛІКОВ

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни **Філософія доби Відродження** складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавр спеціальності (напряму) 033 – філософія

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Ознайомлення студентів з основними філософськими ідеями, концепціями та підходами, що характеризують в контексті історії західноєвропейської філософії добу Відродження.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Формування у студентів вичерпного уявлення про специфіку ренесансного філософування у різноманітті його філософсько-антропологічних, етичних, гносеологічних та онтологічних аспектів.

1.3. Кількість кредитів – 6

1.4. Загальна кількість годин – 180

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2\3-й
Семестр	
IV-й	IV\V-й
Лекції	
32 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	8 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
116 год.	162 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання.

Знання базових понять, термінів та найбільш вагомих концепцій, що діють у філософії доби Відродження; основних тем та стилів ренесансного філософування; сучасних оцінок філософської спадщини доби Відродження; вміння читати та аналізувати спеціальні філософські тексти, орієнтуватися у понятійному апараті введених філософів, порівнювати ренесансні філософські концепції з філософськими концепціями Середньовіччя та Нового часу.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Ідеологія гуманізму та неоплатонізм Кватроченто

Тема 1. Межі, прикмети и смисли «доби Відродження»

Хронологічні рамки і культурно-історичний контекст Ренесансу. Спектр смислів «відродження» (*rinascita*) і його зв'язок з «оновленням» (*renovatio*). Філософія Відродження як пост-середньовіччя і прелюдія до новоевропейської думки. Етапи, новації та реновації ренесансної філософської культури. Основні центри, течії та персоналії філософії Відродження. Антропоцентризм як домінуючий світогляд. Предтечі італійського гуманізму (Данте Аліг'єрі, Франческо Петрарка). Можливість безконфліктного поєднання благочестя і філософствування. Гуманізм як стиль мислення, мода, ідеологія і простір не-університетської освіти. Філологічна та етична природа раннього гуманізму. Критика гуманістами схоластики, перипатетичної теології та стоїцизму християнської моралі. Ре-актуалізація античної спадщини і захист язичницьких філософів. Зразковість як принцип життя і письма. Ідея «універсальної людини» і «досконалого міста». Ренесансний «брак часу» на тлі середньовічної «достатності». Відродження: історико-культурна епоха або елітарний культурний рух?

Тема 2. Моральний універсалізм гуманістичної філософії

Зміщення філософських акцентів в гуманітарні та практичні сфери. Розробка антитез «спогляданню» Аристотеля як вищого блага. Нові інтерпретації поняття «*humanitas*». Гуманізм як властивість душі, що складається з практичного досвіду (*peritia*) і вченості (*doctrina*) (Колуччо Салютати). Стратегія створення цілісної людини: само-конструювання, самовиховання і самоосвіта за допомогою «*studia humanitatis*» (Леонардо Бруні). Аспекти «гуманітарної освіти»: синтез християнських чеснот і філософсько-літературної вченості. Критика невігластва інституційних філософів і теологів. Греко-римська освіченість як умова правильного поведіння і вивчення над самим собою. Соціальна орієнтація гуманістичних програм освіти; особлива роль політичної та моральної філософії. Мистецтва і науки як засоби практичної філософії (Леон Батіста Альберті). Моральне виправдання мирського життя і світської філософії. Піднесений ролі особистих талантів і зусиль людини, що утримує розумні дистанції між собою, суспільством і владою.

Тема 3. Реабілітація тілесності в християнському епікуреїзмі

Пошук гуманістами нових підходів до проблеми подвійної природи людини. Ренесансна ідея доповнення «життя в Дусі» – «духовним життям». Тіло як неусувна проблема і важливий елемент відносин між людьми. Етико-соціальна стратегія реабілітації тілесності і відмови від умиртвіння плоті. «Захист Епікура» (Козімо Раймонді). Формування філософії прийняття світу: відмова від аскетичного смирення і реставрація античного культу тіла при дотриманні догматів християнства. «(Пере)відкриття Епікура» за допомогою введення у філософський обіг текстів Лукреція і Діогена Лаертського. «Новий епікуреїзм» Відродження: сплав користі, особистого інтересу, вигоди, здоров'я й насолоди. Регулятивний характер чесноти, знання і християнської віри. «Природність» людських почуттів і задоволень. Труднощі ренесансного епікуреїзму: питання про душу, почуття і насолодах. Християнізація Епікура. Філософія Лоренцо Вали: епікуреїзм плюс безсмертя душі. Ієрархія насолод душі і тіла. Прагматика насолод з позиції «реальної людини». Зв'язок духовного змісту життя з тілесним благополуччям. Гуманістичний епікуреїзм Вали як егоїзм високоосвіченого християнина.

Тема 4. Флорентійський неоплатонізм

Експансія етико-філологічного гуманізму в онтологію: *studia divinitatis* «в умовах» *studia humanitatis*. Антропоцентризм у питаннях взаємин Бога й Миру, Єдиного і Множинного. Вивчення та перегляд філософської спадщини платоніков і неоплатоніків. (Де/ре) християнізація Платона. Неоплатонізм Ренесансу у зв'язку з «зороастризмом», *Corpus Hermeticum* і старозавіт-

ної традицією. «Пом'якшення» християнського монотеїзму платонівської «теологією» і «східними» містико-філософськими ідеями. Використання античного політеїзму у філософії Пліфона. «Еллінська теологія»: розкриття Бога у світі через пантеон богів. «Одночасність» Бога і світу; їх рівність в красу і досконалість. Екстраординарна в філософському аспекті роль краси як гармонії і досконалості. Людина як найважливіший елемент світової гармонії. Життя, перекладацька діяльність і філософія Марсіліо Фічіно. З'єднання платонічної і герметичної традицій. Панорама та ієрархія «одвічної філософії»: від Зороастра до Христа. Рівноправність «благочестивої філософії» (*prae philosophia*) і «вченої релігії» (*docta religio*). Концепція «загальної релігії» як універсальної філософії / теології. Світова ієрархія та поняття душі у вченні Фічіно.

Тема 5. Філософія Миколая Кузанського

Життя, творчість, соціальний статус і філософський формат Миколи Кузанського. «Католицький неоплатонізм» Кузанця: зв'язок і розрив середньовічної та ренесансної філософії. Містико-пантеїстичні і натуралістичні складові його світогляду. Поняття бога в руслі апофатичної теології; його принципова непізнаваність як «абсолютного максимуму». Онтологічна проблематика: нерозривна єдність нескінченного бога та світу кінцевих речей. Космологія Кузанця: внутрішня стрункість творіння. Бог як уособлення космічного механізму. Універсальна динамічна зв'язок бога та світу, елементів природи і пізнавальних здібностей людини - «розгортання» - «згортання» (*explicitio-implicitio*). Вчення про збіг протилежностей. Людський розум як система здібностей: відчуття, уява, розум, розум. Гармонійна і взаємовигідна взаємодія віри і розуму. Пізнавальні можливості людини в рамках концепції «вченого незнання». Інтелектуальна інтуїція. Нескінченність пізнання нескінченного об'єкта пізнання. Ода Людині – мікрокосму, в якому «стягується» Всесвіт. Витоки і підстави христології Кузанця.

Тема 6. Містико-філософська антропологія Піко делла Мірандоли

Життєві колізії та оригінальний філософський синтез Піко делла Мірандоли. Роль арабської та єврейської філософії у формуванні його вчення. Кабала як філософська наука. Непричетність до якої-небудь школи і теоретичний плюралізм, як основа світогляду і філософська позиція. Програма «примирення філософів» (*pac philosophorum*). Метафізика Піко: ієрархія «трьох світів», гармонія і краса світобудови. Своєрідність людини, що «само-вишляється». Поняття краси як спряженості з недосконалістю. Світ Піко: складна краса і суперечлива гармонія. Провокаційний / містичний характер визначення людини як «творіння невизначеного образу» та істоти «мінливої природи». Невизначеність, відкритість і потенційні «(все) можливості» богоподібного людини як запорука його свободи і умова контакту з Творцем. Взаємозв'язок метафізики та антропології Піко: пізнання Людиною себе як пізнання Всього в собі. Виключне значення триєдиної філософії (мораль, добродієність, благочестя) для формування людської душі.

Розділ 2. Практична філософія Ренесансу

Тема 7. Історико-політичний реалізм Ніколо Макіавеллі

Вплив політичних перипетій кінця XV – початку XVI в Італії на життя і творчість Ніколо Макіавеллі. Обставини появи, ефект і показова доля «Государя». Тематика роздумів Макіавеллі як ознака початку занепаду італійського гуманізму. Витоки антропологічного песимізму Макіавеллі: конфлікт Гуманізму з реальною Історією. Позиція автора «Государя»: відмова від пошуків істинної природи людини, від затвердження ідеальних норм поведінки і від концепту універсальної людини, що усе пізнає. Соціальна значущість людських пороків і владних відносин у суспільстві. Трансформація «чесноти» (*virtus*) як людської якості в «доблесть» (*virtu*) як мистецтво приборкання фортуни. Концепція ефективної «політичної чесноти». Приховане «нівелювання» християнської моралі в області політики. «Ідеальний государ» «людина без властивостей», що адаптується до ситуації. Неоднозначність співвідношення «індивідуальності», «особистості» та «універсальності» у вченні Макіавеллі. Прагматичне і «політичне» поділ земної і

небесної влади. Два аспекти вчення Макіавеллі: філософія історії і філософія політики. Конотації поняття «макіавеллізм».

Тема 8. «Філософія Христа» Еразма Роттердамського

Фігура Еразма Роттердамського в епіцентрі європейського гуманізму XVI століття. Іпостасі мислителя: богослов, латиніст, педагог, філософ, громадський діяч. «Erasmus est homo pro se». Переробка християнської етики і байдужість до питань онтології. Основа філософських поглядів Еразма: бути філософом = сповідувати християнство = слідувати природним правилам моральності. Виняток випадковостей і «серединний шлях» як запорука непорочності та оптимальна форма життя в миру. «Дуалістичний» характер «філософії Христа». Два світи – у Христі (істинний мир і спокій) і поза Христом (боротьба з самим собою). Два спадку людини – «воїн» (miles christianus) або «дезертир». Вчення про «подвійну мудрість», або оборотні боки мудрості-дурості. Невизначеність душі, що стоїть на роздоріжжі. Два типи правління – любов християнського правителя або влада правителя язичницького. «Панування» як виняткова прерогатива Христа. Ідеал соціального устрою в розумінні Еразма: презирство до черні, повне прийняття християнського вчення, примат розуму, посади і старшинства. «Зовнішнє пристосування» до обставин реальному житті як спосіб збереження особистого благочестя. Діяльність Еразма у зв'язку з рухом Реформації. Наслідки і значення «християнського гуманізму» Еразма Роттердамського.

Тема 9. Моделювання соціального ідеалу в утопіях XVI століття

Ренесансне поняття «ідеального міста» як реальної єдності естетичних і функціональних компонентів. Багатоплановість поняття «зодчество». Архітектурно-соціальна гармонія як відповідність природі і макрокосм. Гуманістичні образи людини-архітектора, організатора життя, і бога – «архітектора світу». Антропоморфний характер ідеального міста. Винесення соціального ідеалу за межі реальності в утопіях XVI століття: моделювання іншого замість «виправлення» наявного. Критика і пророцтво як стилістика «утопічного мислення». Схематизм, суперечливість і натурфілософські підстави утопій. Вигадане суспільство як реакція на безглуздість діючих громадських установлень. Механічне нівелювання контрастів і відмінностей в проекті «гомогенного суспільства» Антоні Франческо Доні. «Утопія» Томаса Мора: альянс християнсько-гуманістичного світогляду, аналізу структур влади і політичної сатири. «Місто Сонця» Томмазо Кампанелли: соціальне втілення «енциклопедії натуральних наук». Вплив містико-астрологічних ідей на світогляд Кампанелли.

Тема 10. Філософське підґрунтя руху Реформації

Реформація як наслідок і/або альтернатива Відродженню. Від гуманістичної свободи творчості до протестантської «свободи сповідання». Протестантизм як «гуманізація християнства» через «відродження (справжнього) християнства». Соціальна та національна ідеологія реформаційного руху. Ірраціоналізм і песимізм лютеровської теології. Полеміка Мартіна Лютера і Еразма Роттердамського з питань про благодать, гріхопадіння і свободу волі людини. Парадокс «рабства волі». Розкол в європейському гуманізмі на тлі релігійних напруг. Сміслові акценти і варіації протестантської теології. Працю, терпіння і скромність як основні атрибути релігійного вчення Жана Кальвіна. Своєрідність «протестантського антропоцентризму»: виправдання тварі або звеличення трудівника. Остаточна легітимація «мирського благочестя». Становлення нового типу релігійності і зміна ставлення до інституту церкви. Вплив теоретичних і практичних новацій протестантизму на подальший розвиток філософської думки Європи. Проблема співіснування конфесій. Значення руху Реформації для становлення «другої схоластики».

Тема 11. Гносеологічний скептицизм Мішеля Монтеня

Унікальність «Дослідів» Мішеля Монтеня за стилем і місцем в історії європейської думки. Філософсько-моралізаторські есе замість філософського трактату: досвід «безсистемної» філософії. Відмова Монтеня від традицій гуманістичного антропоцентризму, розробки «універ-

сальних правил життя» і спроб вичерпного пізнання Абсолюту. Пошук інтелектуального консенсусу між скептицизмом античного толку, гуманізмом в християнському форматі й звичайним життям. Інтонанційні паралелі між творчістю Мішеля Монтеня і етикою Еразма Роттердамського. Автобіографічний жанр вчення Монтеня: аналітика особистості. Постанова питання про межі людського знання. «Нескінченний текст» як метафора недосяжності кінцевої істини. Філософія як мистецтво вмирати і «підручник життя». Релігійна стриманість Монтеня. Релятивізм моральних норм і пошук можливостей примирення «я» з дійсністю. «Досліди» як своєрідний компендіум «практичної філософії». Значимість повсякденного досвіду і тверезого прагматизму для вправи в мистецтві «жити гідно». Сумнів як допущення незнання в якості відправного пункту для пізнання та відносність всякого знання.

Розділ 3. Натурфілософія, природознавство та окультизм XVI ст.

Тема 12. Дослідне знання та філософія природи

Послаблення гуманістичної проблематики в руслі натурфілософії та природознавства. Пантеїстичне забарвлення поняття природно-космічного життя. Леонардо да Вінчі – живий приклад людської універсальності. Начала точної науки: відділення знання від віри і загальність математичного методу. Пріоритет експериментального дізнання природи і глобального «порядку світу». Знання як «дитя досвіду» і досвід як засіб осягнення законів. Людина – «знаряддя (strumento) природи». Фігура дослідника, людини без «книжкового освіти» з погляду Леонардо. Актуалізація питань про телеологічну спрямованість космосу і гармонії «миру, створеного заради нас» (mundus propter nos). Нова космологія Миколи Коперника. Наукова теорія як адекватна відповідь на вимогу «дотримати / врятувати явища». Підрив авторитету фізики Аристотеля. Народження нової «філософії природи». Пошук «власних почав» природи як завдання філософії Бернардіно Телезіо. Відносна автономія природи; винесення питань про бога і душі за межі фізичного дослідження. Роль матерії і людських відчуттів. «Саморушна» Природа, повна життя, як вмістилище власних принципів та взаємодії найпростіших якостей. Залежність чуттєвого пізнання природи від її «саморозкриття».

Тема 13. Натуралістичні підвалини «окультної філософії»

Оновлення ідеї тотожності мікро- і макрокосму в philosophia naturalis XVI століття. Інтерпретація природи з позицій пантеїзму й окультизму. Пошук природних таємниць і «тонких матерій», що відкриваються в силу відповідності людини природі. Особливий інтерес до «практичної філософії» – медицини, (ал)хімії, астрології. «Книга природи» як шифровка. Символічна теологія (кабала) Йоганна Рейхліна як наука про божественне і таємне. «Окультна філософія» Агріпи Неттесгеймського: вчення про взаємозв'язок всіх частин Всесвіту. Три світу: елементів, небесний та інтелігібельний. Магічна сила, що одухотворяє й охоплює світи. Людина як композиція природних елементів, що забезпечена ефірним «двигуном душі». Типи магії: «природна», «біла» і «чорна». Містика і філософія Томмазо Кампанелли. Життя як тотальне зі-спілкування речей. Заняття філософією як навчання читати «книгу Бога» через «внутрішній дотик». Астрологія як наука. Типи магії: «божественна», «природна» і «демонічна». «Натуральна магія», алхімія і медицина як «прониклива філософія» (philosophia sagax) Парацельса. Філософія як перша підстава медицини. Народження практики медичних спостережень (Джироламо Фракасторо). Альянс математики, медицини і філософії у творчості Джироламо Кардано.

Тема 14. Філософія Джордано Бруно

Джордано Бруно, homo viator: життя і творчість. Поєднання у фігурі Бруно рис містика, професійного філософа і релігійного місіонера. Складові елементи світогляду Бруно: натурфілософія, неоплатонізм, космологія, теологія. Вплив філософії Кузанця на філософію Бруно. Пантеїзм як один з «сретичних» мотивів його філософської системи. Самобутність Бога-творця і відносна автономія Природи – «Бога в речах». Вчення про причини, засади та Єдине. Формальне і матеріальне (активне) начала Всесвіту. Нерозрізненість начал у первоначалі (Бог) і при-

рода як механізм їх розрізнення. Матерія-форма як «божественне буття в речах». Натхненність природи, світу і речей; ототожнення матерії з природою. Концепція сушого, що трансформується і пронизано життям на елементарному рівні; елімінація смерті. Божественний, світовий (загальний), приватний інтелект. Продуктивний характер світового розуму і його «співпраця» з матерією. Телеологія світу. Космологія Ноланця. Світ як «статуя Бога». Пізнання законів світу і природи – найкраще служіння Богу. Апологія способу життя істинного філософа.

Тема 15. Інспекція та ретроспекція Ренесансу

Вичерпання ренесансних ідей до початку XVII століття. Європейський курс на «наукову» філософію; ідея *scientia mathematica experimentalis*. Ретроспективний аналіз основних філософських трендів філософії Відродження за 200 років і напрями їх трансформація в філософії Нового часу. Перехід від епохи «відродження» / «оновлення» знань до епохи «відродження» / «відновлення» наук (Френсіс Бекон). Траєкторії «завершення відродження». Від «універсальної релігії» і «свободи віри» – до «природної релігії» і свободи віросповідання. Від священної / символічної історії – до натуральної історії як основи філософії. Від дослухування до «таємниць природи» до методу «виривання дізнання» у природи. Зростання ролі експериментального знання. Від ідеалу «універсальної людини» – до реального професіоналу, індивідуальності, суб'єкту. Радикальна зміна оптик: від оглядки на «зразкове минуле» до погляду у «зразкове майбутнє». Контрастні оцінки Ренесансу в XIX-XX століттях. Сучасний прозивний сенс «відродження».

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	ср	л		п	лаб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1												
Ідеологія гуманізму та неоплатонізм Кватроченто												
Тема 1. Межі, прикмети і смисли «доби Відродження»	4	2	2									
Тема 2. Моральний універсалізм гуманістичної філософії	4	2	2				2	2				
Тема 3. Реабілітація тілесності в християнському епікуреїзмі	4	2	2									
Тема 4. Флорентійський неоплатонізм	4	2	2				2	2				
Тема 5. Філософія Миколи Кузанського	5	2	3				4	2	2			
Тема 6. Містико-філософська антропологія Піко делла Мірандоли	4	2	2				2		2			
Разом за розділом 1	25	12	13				10	6	4			
Розділ 2												
Практична філософія Ренесансу												
Тема 7. Історико-політичний реалізм Ніколо Макіавеллі	4	2	2				4	2	2			
Тема 8. «Філософія Хрис-	4	2	2									

та» Еразма Роттердамського											
Тема 9. Моделювання соціального ідеалу в утопіях XVI століття	4	2	2								
Тема 10. Філософське підґрунтя руху Реформації	4	2	2								
Тема 11. Гносеологічний скептицизм Мішеля Монтеня	4	2	2								
Разом за розділом 2	20	10	10			4	2	2			
Розділ 3											
Натурфілософія, природознавство та окультизм XVI ст.											
Тема 12. Дослідне знання та філософія природи	4	2	2								
Тема 13. Натуралістичні підвалини «окультної філософії»	4	2	2								
Тема 14. Філософія Джордано Бруно	7	4	3			4	2	2			
Тема 15. Інспекція та ретроспекція Ренесансу	4	2	2								
Разом за розділом 3	19	10	9			4	2	2			
Усього годин	64	32	32			18	10	8			

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Межі, прикмети і смисли «доби Відродження»	2	
2	Моральний універсалізм гуманістичної філософії	2	
3	Реабілітація тілесності в християнському епікуреїзмі	2	
4	Флорентійський неоплатонізм	2	
5	Філософія Миколая Кузанського	3	2
6	Містико-філософська антропологія Піко делла Мірандоли	2	2
7	Історико-політичний реалізм Ніколо Макиавеллі	2	2
8	«Філософія Христа» Еразма Роттердамського	2	
9	Моделювання соціального ідеалу в утопіях XVI століття	2	
10	Філософське підґрунтя руху Реформації	2	
11	Гносеологічний скептицизм Мішеля Монтеня	2	
12	Дослідне знання та філософія природи	2	
13	Натуралістичні підвалини «окультної філософії»	2	
14	Філософія Джордано Бруно	3	2
15	Інспекція та ретроспекція Ренесансу	2	
	Разом	32	8

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Історико-політичні засади антропоцентризму та гуманістичного світогляду	5	5
2	Релігійне та культурне підґрунтя ренесансних пошу-	6	9

	ків «універсальної релігії» та «універсальної людини»		
3	Аристотелізм доби Відродження	10	15
4	Філологічна діяльність гуманістів: початок філософії мови	8	8
5	Філософсько-теологічні аспекти Реформації	8	18
7	Експериментально-наукове мислення наприкінці Ренесансу	10	10
	Разом	47	65

6. Індивідуальні завдання

1. Хронологічні та смислові межі доби Відродження.
2. Ренесанс як деструкція середньовічного світосприйняття.
3. Філологічні підстави філософії гуманізму.
4. Філософія Відродження – новий діалог з мовами, часом і культурами.
5. Мова філософії Відродження: наслідуванням зразкам та / або створення зразків.
6. Специфіка ренесансної громадянськості в аспекті моральної філософії.
7. Ренесансна «свобода інтерпретацій» на прикладі творчості Лоренцо Валли.
8. Гуманізм: релігійне новаторство або єретичне вільнодумство?
9. Містика-релігійні джерела флорентійського неоплатонізму.
10. «Рок і Фортуна» як одна з традиційних тем філософії Відродження.
11. Значення вчення Ніколо Макіавеллі для філософії політики і філософії історії.
12. Життя і доля ренесансної ідеї «універсальної релігії».
13. Вчення Піко делла Мірандоли: синкретична філософія \ благочестива Кабала.
14. Агрегація християнської містики Мейстера Екхарта і античного неоплатонізму у філософії Миколи Кузанського.
15. Роль ідей протестантизму у формуванні проблематики новоєвропейської філософії.
16. Аристотелізм доби Відродження.
17. Етичні аспекти «християнського Відродження».
18. Конкубінат метафізики і містики в натурфілософії Ренесансу.
19. «Друга схоластика» як відродження і продовження томізму.
20. Джордано Бруно, прообраз сучасного філософа

7. Методи навчання

пояснювально-ілюстративний: викладач організовує сприймання та усвідомлення інформації, а студенти її сприймають, осмислюють і запам'ятовують;

репродуктивний: викладач дає завдання, а студенти вчаться застосовувати знання за зразком;

проблемного виконання: викладач формулює проблему і сам її вирішує, а студенти уважно стежать за ходом його творчого пошуку;

частково-пошуковий (евристичний): викладач формулює проблему, а студенти поетапно вирішують її під його керівництвом (при цьому поєднується репродуктивна й творча діяльність).

8. Методи контролю

В режимі он-лайн контроль здійснюється за допомогою інтерактивного тестування, на відео-конференціях, через виконанням інтерактивних вправ.

Поточний контроль засвоєння попереднього лекційного матеріалу та ступеня спрацьованості текстів семінарських занять – в режимі індивідуального та фронтального усного опитування за окремою темою навчального курсу, а також комбінованого опитування за окремим розділом навчального курсу, що включає як усний, так і письмовий формат.

Семестровий контроль засвоєння усього комплексу матеріалу навчального курсу – в режимі фронтального письмового опитування згідно сформульованих у формі білетів екзаменаційних питань (екзамен).

Контроль виконання індивідуальних завдань і тем, що віднесені до самостійної роботи студентів, – в режимі перевірки письмових робіт, індивідуального усного опитування, та фронтального письмового опитування.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота			Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1	Розділ 2	Розділ 3			
Теми 1–6	Теми 7–11	Теми 12-15	60	40	100
20	20	20			
(контрольні роботи, виступи на семінарських заняттях, виконання індивідуальних завдань)	(контрольні роботи, виступи на семінарських заняттях, виконання індивідуальних завдань)	(контрольні роботи, виступи на семінарських заняттях, виконання індивідуальних завдань)			

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	відмінно
70 – 89	добре
50 – 69	задовільно
1 – 49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література

1. Мак'явеллі Н. Флорентійські хроніки; Державець / пер. з іт. А. Перепаді ; худож.-ілюстратор Яхін ; худож.-оформлювачі Б. П. Бублик, В. А. Мурликін. – Харків : Фоліо, 2007. – 511 с.
2. Піко делла Мірандола Дж. Промова про гідність людини // Всесвіт. – 2014. – № 11–12. – С. 38–63.
2. Мор Т. Утопія. Місто Сонця / Т. Мор, Т. Кампанелла ; пер. з лат., вступ. слово Й. Кобова та Ю. Цимбалука ; передм. Й. Кобова. – Київ : Дніпро, 1988. – 207 с.
3. Alberti L. B. *Fatum et fortuna* // *Intercenales ed. bilingue a cura di Franco Vacchelli e Luca d'Ascia*. – Bologna : Pendragon, 2003.
4. Bruno G. *Cause, Principle, and Unity. Essays on Magic* / ed. and trans. by Robert de Lucca ; ed. and trans. by Richard J. Blackwell. – Cambridge University Press, 1998. – 186 pp.

Допоміжна література

1. Гусев В. І. Філософія доби Відродження. – Київ, 1993.
2. Александрова О. Філософія Середніх віків та доби Відродження : підручник. – Київ : ПАРА-ПАН, 2002. – 172 с.
3. *The Cambridge History of Renaissance Philosophy* / ed. by V. Charles, N. Y. Schmitt. – Cambridge University Press, 2008.
4. *The Cambridge Companion to Renaissance Philosophy* / ed. by James Hankins. – Cambridge University Press, 2007.